

VEĆINA ZEMALJA SE ZADOVOLJAVA OPREZNIM RASTOM „MINIMALCA“ U OVOJ GODINI

9. februar 2021 • 1139 • [Opširnije](#)

Uprkos teškim ekonomskim uslovima na tržištu rada, većina država članica EU je nominalno i realno povećala svoje minimalne zarade 2020. godine. Neke zemlje su ispunile ranija obećanja ili pred-sporazume, dok su druge „skrenule“ sa svog prvobitnog puta, ali su i dalje održavale sveukupni trend povećanja minimalnih zarada u skladu sa drugim platama.

Iako je većina zemalja bila oprezna u nivou odobrenog povećanja, niske stope inflacije značile su da je vrednost minimalnih zarada i dalje premašila rast potrošačkih cena. Za sada se može zaključiti da se odgovor politike u kontekstu pandemije KOVID-19 razlikuje od pristupa zauzetog tokom globalne finansijske krize, kada je veći broj zemalja brzo krenuo da zamrzne nominalne minimalne zarade.

Određivanje minimalne zarade nikada nije lak zadatak, ali je zastrašujući u vremenima krize. Pandemija KOVID-19 je, iznenada, ozbiljno i gotovo istovremeno, uticala na ekonomije i tržišta rada širom sveta, ali su neki sektori i radnici pogođeni mnogo više od drugih. Kriza je najteže pogodila slabije plaćene radnike u EU27 i Velikoj Britaniji, koji su izgubili više radnog vremena od bolje plaćenih menadžera i profesionalaca, navodi se u glavnom izveštaju Međunarodne organizacije rada o globalnim platama za period 2020–2021.

Donosioci odluka o minimalnim zaradama suočili su se sa određivanjem nivoa minimalnih zarada 2021. godine u kontekstu izazovnih ekonomskih uslova, pritiska na plate zbog veće nezaposlenosti i velike neizvesnosti u pogledu ekonomskih projekcija za mesec koji predstoje. Pored toga, pandemija je dovela do poremećaja u normalnom procesu pregovaranja i konsultacija. Dilema za donosiocima odluka - kako zadržati visoku kupovnu moć najniže plaćenih i osigurati adekvatnost njihove zarade, a istovremeno zaštititi radna mesta i preduzeća - nije nova, ali je tokom krize pojačana i hitnija. U tom kontekstu se mogu razumeti sledeći rezultati o minimalnim zaradama za 2021. godinu.

Navedeni procentualni podaci u ovom članku odnose se na povećanje bruto zakonskih minimalnih zarada u nacionalnim valutama između januara 2020. i januara 2021. Za Belgiju i Španiju pregovori o stopi 2021.godinu su trenutno u toku.

Povećanje nominalnih statutarnih minimalnih zarada između 2020 i 2021 u zemljama članicama i Velikoj Britaniji

Letonija (€500) 16.3%

Slovenija (€1024) 8.9%

Poljska (PLN 2800) 7.7%

Slovačka (€623) 7.4%

Bugarska (BGN 650) 6.6%

Litvanija (€642) 5.8%

Portugalija (€665) 4.7%

Hrvatska (HRK 4250) 4.6%

Češka (CZK 15200) 4.1%

Mađarska (HUF 167400) 4.0%

Rumunija (RON 2300) 3.1%

Holandija (€1684.8) 3.0%

Luksemburg (€2201.93) 2.8%

Velika Britanija (GBP 8.91 per hour) 2.2%

Nemačka (€9.5 per hour) 1.6%

Irska (€10.2 per hour) 1.0%

Francuska (€1554.58) 1.0%

Malta(€181.08 per week) 1.0%

Belgija (€1625.72) 0.0%

Španija (€950) 0.0%

Grčka (€650) 0.0%

Estonija (€584)

Neka od najvećih nominalnih povećanja zabeležena su u zemljama u kojima su se vlade ranije obavezale na značajna povećanja minimalnih zarada putem zakona ili političkih partija na predizborima, ili gde je put za povećanje u prethodnim godinama već dogovoren sa socijalnim partnerima. U tom pogledu značajne su Letonija, gde je povećanje od 16,3% dogovoreno i odlučeno već 2017. godine, i Slovenija, gde je povećanje od 8,9% zasnovano na prvoj primeni izmena Zakona o minimalnoj plati iz 2018. godine, koji predviđa da minimalna zarada treba da premaši minimalne životne troškove za 20–40%. U kontekstu pandemije, slovenačka vlada odlučila se za najmanji mogući porast, a takođe se obavezala da će delimično nadoknaditi poslodavcima to povećanje tokom narednih pola godine. U Bugarskoj (6,6%), vlada je odlučila da sledi smernice predloga Direktive o odgovarajućim minimalnim zaradama u Evropskoj uniji. U Portugaliji je vlada jednostrano odlučila da poveća minimalnu zaradu za 4,7%, na osnovu njihove ranije obaveze da do kraja svog mandata 2023. godine povećaju minimalne zarade do 750 evra. Konsultovani su socijalni partneri, ali nije postignut dogovor.

U Hrvatskoj je nakon neslaganja socijalnih partnera vlada donela jednostranu odluku o povećanju minimalnih zarada za 4,6%. Ovo povećanje bilo je nešto veće od prosečnog rasta zarada u prvih sedam meseci godine i čak je malo premašilo jedan od predloga predstavnika sindikata. Povećanje je bilo povezano sa zakonskim obavezama za minimalne zarade kako bi se postigao udeo od 50% prosečne zarade.

Slovačka, Poljska i Velika Britanija najavile su povećanje. U Poljskoj je vlada jednostrano povećala za 7,7% na 2.800 zlota, što premašuje vrednost koju bi predložila redovno primenjena formula; međutim, još uvek nije postignut najavljeni cilj od 3.000 zlota za 2021. Slovačka vlada, koja se 2020. zakonski obavezala da će minimalne zarade povećati na 60% prosečnih zarada ukoliko se socijalni partneri ne dogovore u pregovorima, zauzela je takođe oprezniji pristup, namirivši se na 57% prosečnih zarada (7,4%) za 2021.godinu. Komisija za minimalne zarade u Velikoj Britaniji takođe je zauzela oprezan pristup u svojoj jednoglasnoj odluci da primeni stopu koja minimalizuje svaki značajan rizik po zapošljavanje. Povećanje od 2,2%, od aprila 2021 i dalje je u velikoj meri u skladu sa rastom zarada i nešto više od predviđene inflacije. Iako povećanje od 2021. godine pomalo zaostaje za planiranim ciljem za 2021. godinu, komisija je primetila da nisu preporučili promenu cilja vlade Ujedinjenog Kraljevstva od dve trećine srednje zarade do 2024. godine.

U zemljama u kojima se minimalne zarade ažuriraju uglavnom pribegavanjem postavljenoj formuli, određivanje minimalne zarade išlo je glatko i, uz neke izuzetke, ne previše kontroverzno, jer su povećanja pratila rezultate formula. Jedno malo odstupanje zabeleženo je u Nemačkoj, gde su minimalne zarade povećane istom stopom kao i indeks kolektivno ugovorenih zarada u naredne dve godine. U ovom slučaju, nemačka Komisija za minimalne zarade iskoristila je svoj manevarski prostor i preporučila izračunat porast od 11,8% tokom dve godine, koji će se dodeliti u četiri faze: prva u januaru 2021. umerenija (1,6%) , zatim se dodatno povećava na 9,60 evra u julu 2021, i još dva značajna povećanja u januaru i julu 2022 (9,82 evra na 10,45 evra), a sve to na osnovu pretpostavke ekonomskog oporavka. Nakon preporuke ekspertske grupe za minimalne zarade, francuska vlada je odlučila da ne odobri nikakvo dodatno povećanje mimo povećanja indeksacije zasnovanog na formuli (1%), što je kritikovala većina sindikata. Na Malti su se svi socijalni partneri složili da slede standardni pristup indeksaciji ove godine, što je dovelo do povećanja slične veličine (1%).

Nešto veća su bila povećanja minimalne zarade u Holandiji (3%) i Luksemburgu (2,8%). U Holandiji je vlada zaključila da ekonomski podaci ne opravdavaju aktiviranje postojeće klauzule o poteškoćama da bi se odstupilo od standardnog pristupa. U Luksemburgu je vlada, uprkos protestima poslodavaca, na osnovu formule indeksacije zadržala rast od 2,8%.Kontroverznije su bile rasprave i pregovori u Češkoj, Mađarskoj, Irskoj, Litvaniji i Rumuniji gde je krajnji ishod bio lagani porast.

U Češkoj je vlada donela odluku o nominalnom povećanju od 4,1%, što je iznad projektovane nacionalne inflacije. Mađarska vlada nastavila je pregovore sa socijalnim partnerima do 2021. godine, a krajem januara postignut je sporazum između organizacija poslodavaca i dva od tri sindikata. Od 1. februara mađarske minimalne zarade povećaće se za 4%, a u julu će se ponovo pregovarati o sporazumu na osnovu najnovijih ekonomskih pokazatelja. Irska Komisija za minimalna primanja je u početku odgodila svoju odluku, ali je na kraju preporučila mali porast od 10 centi na sat, na osnovu većinskog kompromisa – iako su predstavnici dva sindikata u znak protesta napustili sastav komisije. U Litvaniji su pregovori u tripartitnom savetu takođe dostigli kritičnu fazu nakon sporova oko odlaganja. Kasnije nego obično (oktobar umesto jula), vlada je povećala minimalnu zaradu za 5,8%, ali je zadržala mogućnost da to preispita u decembru 2020, na osnovu revidiranih ekonomskih prognoza. U konsultacijama sa socijalnim partnerima, rumunska vlada je predstavila tri scenarija, ali se na kraju odlučila za povećanje ispod sopstvenih scenarija od 3,1%, koje je nešto bliže stavu poslodavaca. Sindikati su posebno kritikovali zbog činjenice da u ovom slučaju nije primenjen

zakon iz 2019. Godine, koji potrošačku korpu uzima kao glavni kriterijum za utvrđivanje minimalne zarade.

Četiri države članice - Belgija, Mađarska, Slovenija i Španija - produžile su pregovore o novoj stopi do 2021. Dok su slovenački i mađarski akteri krajem januara odlučili o novoj stopi, pregovori u Belgiji i Španiji traju u vreme pisanja ovog dokumenta, sa sve većim rizikom od eskalacije sukoba.

Belgijski socijalni partneri trenutno pregovaraju o ukupnom povećanju plata (uključujući zakonski propisanu minimalnu zaradu). Osnova za ove pregovore je tehnički izveštaj Centralnog ekonomskog saveta, koji predviđa granicu povećanja u okviru koje socijalni partneri mogu da pregovaraju. Za 2021–2022 maksimalno dozvoljeno povećanje je 0,4%, što sindikati ocenjuju kao prenisko i pregovori su u zastoju.

Isto tako, španska vlada (koja je u značajnoj meri povećala minimalne zarade 2019. i 2020. godine) produžila je važnost stope 2020. godine na otvorenoj osnovi do 2021. godine i favorizovala nastavak pregovora sa socijalnim partnerima o određivanju nove stope. Posle prvog sastanka u januaru, na kojem su poslodavci podvukli da neće prihvatiti nikakvo povećanje za 2021. godinu, sindikati su odlučili da započnu akciju i izvrše pritisak na vladu da jednostrano odredi povećanje za 2021. godinu.

Samo dve države članice, Estonija i Grčka, su već odlučile da zamrznú nivo minimalnih zarada za celu godinu. Socijalni partneri u Estoniji, odgovorni za pregovore o minimalnoj plati, postigli su brzi dogovor o zamrzavanju nivoa minimalnih zarada za 2021. Poslodavci su se pozvali na prognozu Banke Estonije, koja je podržala zamrzavanje uz argument da će to osigurati stabilnost. U Grčkoj, gde se odluke o minimalnim zaradama donose u julu, doneta je odluka o zamrzavanju minimalne zarade i čeka se sledeća odluka za jul 2021. godine.

Iako podaci o „prosečnim“ rezultatima kolektivnog pregovaranja još uvek nisu dostupni, prve procene ukazuju na to da kolektivno pregovaranje 2020. godine, relativno nije pogođeno pandemijom, ali je povećanje plata ostalo uglavnom umerenije. U Austriji su dogovori postignuti relativno brzo i dogovorena su samo umerena povećanja. Kipar je nastavio da drži svoje zakonom propisane stope zamrznute, a razmatranja o uvođenju nacionalne zakonske minimalne zarade zaustavljena su zbog povećanja nezaposlenosti. U Danskoj je glavni krug pregovaranja već bio završen početkom godine i stoga je uglavnom ostao nepromenjen. U Finskoj većina sektora nije bila pogođena pandemijom, izuzev ugostiteljskog i turističkog sektora, u kojem su odluke o povećanjima plata odgođene za 2021. godinu. Švedski i norveški umetnici odložili su pregovore do jeseni.

Zaključci

Nominalne zakonske minimalne zarade u većini država članica i Velikoj Britaniji nastavile su da rastu 2021. S obzirom da je inflacija niska, to je rezultiralo stvarnim povećanjem za one radnike sa minimalnom platom koji su uspeali da zadrže posao i isto radno vreme.

Tamo gde se određivanje minimalne zarade zasniva na formulama (Francuska, Nemačka, Luksemburg, Malta i Holandija), proces je bio sistematičan i ne previše kontroverzan. U takvim slučajevima nije došlo do značajnog odstupanja od standardne formule. U nekim zemljama Centralne i Istočne Evrope, gde su stope minimalnih zarada često vrlo niske - na primer, Bugarska, Letonija, Poljska, Slovačka, Slovenija, a u manjoj meri Litvanija i Hrvatska - nominalne minimalne zarade od 2021. godine znatno su povećane. Neki, međutim, nisu ispunili svoja prvobitna obećanja, dok su drugi sankcionisali povećanje kako bi održali kupovnu moć. Možda je inicijativa EU o minimalnoj zaradi, koja naglašava potrebu za odgovarajućim minimalnim zaradama kako bi se sprečilo siromaštvo zaposlenih, u nekim slučajevima delovala kao katalizator.

Neke države članice bile su suzdržanije u povećanju za 2021. godinu i otvorenije prema zahtevima poslodavaca da zamrznú ili odlože povećanja kako bi zaštitile preduzeća ili zaposlenja.

Do danas su samo dve zemlje - Estonija i Grčka - odlučile da minimalnu zaradu zamrznú punih godinu dana, a još dve zemlje - Belgija i Španija - nastavljaju pregovore u februaru. To je u suprotnosti sa poslednjom finansijskom i ekonomskom krizom, kada su mnoge države članice zamrzle svoje zarade relativno brzo i na duže vreme, kako je navedeno u izveštaju Evropske fondacije za poboljšanje uslova života i rada (Eurofound) o kretanju zarada u 2010. Ostaje da se vidi da li će se ovaj trend nastaviti ili će minimalne zarade doći pod veći pritisak 2021. ako se ekonomska situacija pogorša.

Info SSSS